

Eindbeoordeling prestatieafspraken: betere kwaliteit hoger onderwijs

Persbericht Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek
25 oktober 2016

Hogescholen en universiteiten hebben de kwaliteit van het bacheloronderwijs sterk verbeterd. Er is ook sprake van meer studiesucces en lagere overheadkosten bij veel instellingen. En er zijn keuzes gemaakt voor zwaartepunten in onderwijs en onderzoek.

Deze resultaten vloeien voort uit de prestatieafspraken die de toenmalige staatssecretaris in 2012 met de hogeronderwijsinstellingen heeft gemaakt. Deze afspraken gaan over het bevorderen van onderwijskwaliteit en studiesucces, profilering en valorisatie. Op basis van die afspraken hebben de instellingen in de jaren 2013 tot en met 2016 geld gekregen. Hiervoor was een budget ter grootte van 7% van de onderwijsbekostiging beschikbaar.

De Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek heeft op verzoek van de minister van OCW en de staatssecretaris van EZ de resultaten van de instellingen beoordeeld. Alle universiteiten en verreweg de meeste hogescholen hebben een positief advies gekregen. Zes hogescholen krijgen op één aspect een negatief advies van de Reviewcommissie.

De commissie heeft voor onderwijskwaliteit en studiesucces drie aspecten beoordeeld:

- Onderwijskwaliteit (indicatoren: studenttevredenheid of deelname aan excellentietrajecten of percentage studenten in opleidingen met een goed/excellent-score in een NVAO-accreditatie)
- Studiesucces (indicatoren: uitval, switch en rendement);
- Maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit (indicatoren: contacturen, docentkwaliteit en indirecte kosten).

Per aspect geeft de commissie het oordeel positief of negatief. Bij één of meer negatieve oordelen kunnen er financiële consequenties zijn voor de instellingen.

Betere kwaliteit

De kwaliteitsverbetering blijkt uit de groei van het aantal studenten in excellentietrajecten, de grotere tevredenheid van studenten (Nationale Studenten Enquête), alsmede uit intensiever onderwijs: vrijwel alle voltijd bacheloropleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs hebben in het eerste studiejaar gemiddeld twaalf of meer contacturen per week. Daarnaast beschikken veel meer docenten aan hogescholen over een mastergraad. Het aantal docenten aan universiteiten met een didactische kwalificatie (BKO) is zeer sterk gestegen.

Meer variëteit in het onderwijs

Het vernieuwde onderwijsaanbod houdt in toenemende mate rekening met de verschillen tussen studenten. Er zijn veel meer verschillende soorten opleidingen: brede bachelors, excellentieprogramma's, interdisciplinaire opleidingen en, specifiek voor het hbo: tweejarige Associate-degree-opleidingen, trajecten voor vwo'ers en professional masters. Verder spelen de universiteiten en hogescholen actief in op internationalisering en afstandsonderwijs.

Grotere doelmatigheid

Het hoger onderwijs is eveneens doelmatiger geworden. Het rendement is – soms sterk - verbeterd, maar hier bestaan grote verschillen tussen wo en hbo, en ook tussen instellingen onderling. Het gemiddelde bachelorrendement bij de universiteiten is flink gestegen van 60% naar 74%. Met name bij de technische universiteiten, inclusief de Universiteit Wageningen, is sprake van een grote toename van 19 tot 29 procentpunten.

Het gemiddelde rendement in het hbo is licht gedaald van ongeveer 70% naar 67%. Met name de grote hogescholen in de Randstad zien zich op dit punt voor grote uitdagingen geplaatst. Bij de pabo's daarentegen is het rendement nog steeds hoog (76%). En in het kunstvakonderwijs - met selectie 'aan de poort' - doet zich een stijging voor van 69% naar 76%.

Bijna alle universiteiten en hogescholen hebben de overheadkosten omlaag gebracht. Ze zijn erin geslaagd deze kosten te stabiliseren dan wel te reduceren. En dat is winst voor het primaire proces.

Hogescholen verkeren in lastige omstandigheden

Zowel in het hbo als in het wo hebben de docenten, het management en het bestuur in de afgelopen jaren met grote inzet gewerkt aan verbetering van het bachelorrendement. Dat universiteiten een grotere sprong voorwaarts hebben kunnen maken dan de meeste hogescholen heeft te maken met het zogeheten hbo-trilemma. Het eindniveau van de bacheloropleiding moet omhoog, meer studenten moeten dat eindniveau halen maar tegelijkertijd is het niveau van de instroom uit het voorbereidende onderwijs op onderdelen nog onvoldoende.

Daarnaast lag het rendement bij de universiteiten in 2011 lager dan in het hbo (60 % versus 70%) en is de studentenpopulatie in het wo aanzienlijk homogener dan die in het hbo. Het hbo kende in 2015 een aandeel van 16% niet-westerse allochtonen, 29% mbo'ers, en een aandeel vwo'ers dat daalde van 10% naar 8%. De Randstadhogescholen hebben een aandeel van 26% niet-westerse allochtonen.

Universiteiten en hogescholen kiezen zwaartepunten

De prestatieafspraken hebben geleid tot het aanscherpen van de onderzoeksprofielen van universiteiten en hogescholen. Universiteiten hebben hun zwaartepunten bijgesteld of uitgebouwd door gerichte investeringen en samenwerking met bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Daarbij vormt het verder verstevigen van de vooraanstaande internationale positie een belangrijk doel. De hogescholen hebben hun onderzoekcapaciteit verder uitgebreid en veelal gebundeld in expertisecentra. De commissie constateert dat bij twaalf van de zestien 'Centres of expertise' de nagestreefde doelen gehaald zijn. De andere vier Centres ontwikkelen zich ook in de goede richting. Onderwijs en onderzoek worden in toenemende mate geïntegreerd en gericht op een economisch of maatschappelijk onderwerp. Hogescholen zijn nadrukkelijk gegroeid in hun rol als regionale kennis- en innovatiepartner.

De minister van OCW en de staatssecretaris van EZ zullen medio november hun besluiten over de realisatie van de prestatieafspraken en de financiële consequenties bekend maken.

Noot voor de redactie: voor vragen en nadere informatie kunt u terecht bij de secretaris van de Reviewcommissie, dhr. W.A. van Niekerk (06 49746702), info@rchoo.nl of kijk op www.rchoo.nl